

Ü l e v a a d e

Keeleoskusunõuded Eesti lähiriikides

Ilmar Tomusk

keeleinspektsiooni peadirektor

Eesti naaberriigid reguleerivad sisserändajate keele-elu omamoodi, lisaks kodakondsuse ja pikaajalise elamisloa keelenõuetele on olulised keeleseaduse regulatsioonid ja vahel ka tööalase keeleoskuse nõuded.¹

Maailmas on veidi alla kahesaja riigi, lisaks veel tosinkond tunnustamata või osalise tunnustusega riiki (nt Palestiina) ning ligi kuuskümmend riikidega seotud eristaatusega territooriumi (nt Fääri saared, Hongkong). Keeli on aga Ethnologue'i maailma keelte andmebaasi andmetel üle 7000. Seega ei ole maailmas tõenäoliselt ühtegi riiki, kus räägitaks ainult üht keelt. Näiteks elab Eestis rahvaloenduse andmetel enam kui saja erineva keele kõnelejaid, Euroopas räägitakse umbes 230 keelt, Aafrikas on kõneldavaid keeli umbes 2100.

Tavaliselt on üks riigi territooriumil kasutatavaist keeltest ajaloolistel, poliitilistel, demograafilistel jm põhjustel teistest tähtsam, seda keelt nimetatakse riigikeeleks või ametlikuks keeleks. Riigiti on keelte staatuse ja kasutamise regulatsioon siiski väga erinev. Nii on Eestis üks riigikeel, Soomes kaks (soome ja rootsi keel), Šveitsis neli (saksa, prantsuse, itaalia ja retoromaani). Lõuna-Aafrika Vabariigis on ametlikke keeli koguni 11 (afrikaani, inglise, ndebele, põhja-sotho, sotho, svaasi, tsvana, tsonga, venda, koos ja suulu). Ameerika Ühendriikides aga riigikeelt või ametlikku keelt föderaaltasandil määratud ei ole, kuigi enam kui 80% ameeriklastest oskab inglise keelt ja paljud sooviksid,

¹ Oma riigi keele- ja kodakondsuspoliitika kohta tegid täpsustusi Läti riikliku keelekeskuse asedirektor dr Agris Timuška, Leedu riikliku keeleinspektsiooni direktor Donatas Smalinskas ning Uppsala ülikooli professor dr Raimo Raag.

et inglise keel oleks riigikeel. USA keelterikkusest annab tunnistust kas või see, et autojuhieksamit saab seal sooritada 45 keeles.

Nüüd aga tuleme laiast maailmast Eestile lähemale ja vaatleme Eesti ja meie lähemate naaberriikide keelepoliitikat nii kodakondsuse ja pikaajalise elamisloa taotleja kui ka sellise inimese seisukohalt, kellel on kavas mõnes kõnealus riigis tööd otsida.

Aeg-ajalt võib mõne rahvusvahelise organisatsiooni või Eesti naaberriigi ametlikest avaldustest lugeda, justkui oleks Eestis kehtestatud kodakondsuse taotleja või töötaja keelenõuded enneolematult ebaõiglasel ning need tuleks tühistada. Selleks pole siiski mitte mingit põhjust. Esiteks ei ole keeleoskuse nõue välja mõeldud mitte inimeste kiusamiseks, vaid selleks, et end riigiga tihedamalt siduda otsustanud isik oleks tööturul konkurentsivõimeline ning oma eluga iseseisvalt hakkama saaks. Teiseks nõuavad nii kodakondsuse ja pikaajalise elamisloa taotlejatelt kui ka töötajatelt riigikeele oskust ka paljud teised riigid, sealhulgas needki, kes Eesti nõuete suhtes kriitilisi märkusi on teinud.

Eesti Vabariik

Nagu juba eespool mainitud, on Eesti riigikeel eesti keel, nii on see kirjas põhiseaduse kuuendas paragrahvis. Seda kordab ka keeleseaduse § 3 lg 1. Keeleseaduse § 1 järgi on seaduse peaeesmärk arendada, säilitada ja kaitsta eesti keelt ning tagada eesti keele kasutamine peamise suhtluskeelena kõikides avaliku elu valdkondades. Kahe varasema keeleseadusega võrreldes on kehtivas seaduses suuremat tähelepanu pööratud eestikeelse asjaajamise ja teabe tagamisele, töötajate keeleoskuse nõuetele ning avaliku teabe eestikeelsusele.

Kehtiv keeleseadus jõustus 1. juulil 2011. aastal ja see on iseseisvuse taastanud Eestis juba kolmas. Esimene ehk Eesti NSV keeleseadus võeti Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumis vastu 18. jaanuaril 1989 ja see kehtis 1. aprillini 1995, teine keeleseadus kehtis sellest ajast kuni 2011. aasta 30. juunini.

Kodakondsuse taotleja keelenõuded on sätestatud kodakondsuse seaduses, mille § 8 lõike 1 järgi nõutakse kodakondsuse taotlejalt eesti üldkeele igapäevaeluks vajalikku oskust, mis vastab vähemalt keeleseaduses sätestatud B-1 tasemele. § 8 lõikes 2 on täpsustatud, et kodakondsuse taotleja saab hakkama enamikus igapäevaelu olukordades, oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ja plaane, mõistab kõike

olulist endale tuttavale teemal, nagu töö, kool ja vaba aeg, ning oskab koostada lihtsat teksti tuttavale või enda jaoks huvipakkuvale teemal.

Keeleoskus, mida kodakondsuse taotlejalt nõutakse, on võrreldav sellega, mida nõutakse näiteks bussi- ja trollijuhtidelt, müüjatelt ja teenindajatelt või päästetöötajatelt. Seetõttu nõutakse ka pikaajalise elaniku elamisloa taotlejalt B1-tasemel keeleoskust. Välismaalaste seaduse §-s 234 nimetatakse keeleoskuse nõuet otsesõnu integratsiooni-nõudeks.

Riigi- või kohaliku omavalitsuse ametnikuna võib avaliku teenistuse seaduse § 14 lg 1 järgi teenistusse võtta vähemalt keskharidusega täieliku teovõimega Eesti Vabariigi kodaniku, kes valdab eesti keelt seadusega või seaduse alusel sätestatud ulatuses. Avaliku sektori töötajate keelenõudeid täpsustab keeleseaduse § 23 lg 1. Keeleoskuse nõuded on keeleseaduse § 23 lg 2 alusel kehtestatud erasektori töötajatele, kui see on õigustatud avalikes huvides, mille loetelu on esitatud keeleseaduse § 2 lõikes 2 (ühiskonna turvalisus, avalik kord, avalik haldus, haridus, tervishoid, tarbijakaitse ja tööohutus). Keeleseaduse § 23 lõigetes 1 ja 2 loetletud isikutelt nõutavad keeleoskuse tasemed sätestatakse valitsuse määrusega „Avalike teenistujate, töötajate ning füüsilisest isikust ettevõtjate eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded”. Selle järgi nõutakse ametnikelt keeleoskust valdavalt tasemel C1 (kõrgtase), erasektoris on levinuim keeleoskuse tase B1 (algtase).

Keeleeksameid korraldab sihtasutus Innove Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumendis kirjeldatud tasemetel A2, B1, B2 ja C1. Eksamil kontrollitakse keeleoskust nelja osaoskuse (lugemine, kirjutamine, kuulamine, kõnelemine) kaudu. Nii eksamid kui ka eksamieelsed konsultatsioonid on tasuta. Eesti keele eksamit ei pea sooritama need isikud, kes on omandanud hariduse eesti keeles.

Venemaa Föderatsioon

Venemaa Föderatsiooni põhiseaduse § 68 järgi on riigikeel kogu Venemaa Föderatsiooni territooriumil vene keel. 20. mail 2005. aastal vastu võetud Venemaa Föderatsiooni keeleseaduse järgi peab riigikeel soodustama rahvuste vahelisi suhteid ühtses paljurahvuselises riigis. Vene keelt tuleb kasutada kõikides ametlikes valdkondades (õigusaktides, riigivõimuasutuste ja föderatsiooni subjektide ametiasutuste asjaajamises, kohtutes; Venemaa Föderatsiooni ning välisriikide kodanike, kodakondsuseta isikute ning ühiskondlike organisatsioonide suhtle-

misel riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning muude asutustega), kohanimes, ametlikel siltidel, viitadel, liiklusteabes ning reklaamis. Võõrsõnu võib keeleseaduse järgi ametlikus keelepruugis kasutada aga vaid juhul, kui vene keeles vastav omasõna puudub.

Seadus Venemaa Föderatsiooni rahvaste keeltest sätestab, et kõik Venemaa rahvaste keeled on võrdsed. Föderatsiooni subjektidel (vabariigid, kraid, oblastid jne, kokku on neid 83) on õigus võtta vastu õigusakte, mis kaitsevad kodanike õigust vabalt valida suhtluskeelt ning hariduse, kasvatuse ja loomingulise tegevuse keelt. Nii Venemaa Föderatsiooni ametliku keele kui ka vabariikide ametlike keelte tähes- tikud põhinevad kirillitsal.

Seaduse järgi on Venemaa rahvastel õigus saada emakeelset põhi- haridust, riigivõimuorganites ja kohalikes omavalitsustes võib kasu- tada ka vabariikide ametlikke keeli. Seadus lubab ka paljudel muudel juhtudel kasutada vene keele kõrval Venemaal elavate väikerahvaste keeli, kuid tegelikkuses seda üldjuhul ei toimu.

Venemaa Föderatsiooni kodakondsuse taotleja peab kodakondsuse seaduse järgi oskama vene keelt, keelenõuded on kehtestatud eraldi määrusega. Kodakondsuse taotleja keeleeksam on üpris raske. Avalda- tud näidisülesannete järgi otsustades tundub, et nii mõnigi keeletesti ülesanne vastab Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumendi B2-tase- mele, mida Eestis nõutakse näiteks õpetajatelt, meditsiiniõdedelt või teistelt kõrg- või keskeriharidusega spetsialistidelt. Et Eestis nõutakse kodakondsuse taotlejalt eesti keele oskust tasemel B1, tuleb tõdeda, et Venemaal on see nõue ühe taseme võrra kõrgem.

Ka töö saamiseks peab Venemaal riigikeelt oskama. Venemaa Föde- ratsiooni riigiteenistuse aluste seaduse § 21 järgi peab riigiteenistuja olema Venemaa Föderatsiooni kodanik, kes valdab vene keelt. Kauban- duse ja teeninduse ning kommunaalmajanduse valdkonnas tegutsevad välismaalased peavad Venemaa Föderatsioonis viibivate välismaalaste õigusliku seisundi seaduse § 13 lg 1 järgi aga tööloa saamiseks sooritama vene keele algtaseme eksami (see nõue jõustus 1. detsembril 2012). Eksamid toimuvad peamiselt kõrgkoolide juures tegutsevates riiklikes eksamikeskustes, kus kontrollitakse nii suulist ja kirjalikku keeleoskust kui ka grammatikateadmisi. Eksam on tasuline ning maksab umbes 5000 rubla (u 126 eurot).

Nõutavat keeleoskust on võimalik tõendada ka haridust tõendava dokumendiga, mis kinnitab venekeelse hariduse omandamist vähe- malt põhihariduse tasemel. Kui keeletõend puudub, tööluba ei anta

või olemasolevat töölopu ei pikendada. Oma vene keele oskust ei pea tõendama need välismaalased, kelle päritoluriigi riigikeel on vene keel (Valgevene, Kasahstan, Kõrgõzstan, Tadžikistan) või endiste Nõukogude liiduvabariikide kodanikud, kui nad esitavad koolitunnistuse, millel kajastub läbitud vene keele õpe.

Soome Vabariik

Soome Vabariigi põhiseaduse § 17 sätestab, et Soome riigikeeled on soome keel ja rootsi keel. 6. juunil 2003. aastal vastu võetud keeleseaduse § 1 kordab põhiseaduse §-s 17 sätestatud, 2. paragrahvis aga sõnastatakse keeleseaduse eesmärk. Selleks on tagada põhiseadusega sätestatud igäihe õigus kasutada oma (soome või rootsi) keelt kohtus ja muudes ametiasutustes. Saami keele kasutamine on reguleeritud saami keeleseadusega, Ahvenamaa maakonna keelekasutust reguleerib Ahvenamaa omavalitsusseadus. Selle järgi on Ahvenamaal üks ametlik keel, milleks on rootsi keel. Paljudes asutustes võimaldatakse siiski ka soomekeelset asjaajamist ja suhtlemist.

Kahe riigikeelega Soome keelelise jaotuse aluseks on keeleseaduse § 5 järgi vald, mis võib olla kas ükskeelne või kakskeelne. Vald on kakskeelne, kui vallas on nii soome- kui ka rootsikeelseid elanikke ning vähemuse osakaal on rahvaloenduse andmetel vähemalt 8% või vähemalt 3000 inimest. Kakskeelne vald loetakse ükskeelseks, kui vähemuse esindajaid on rahvaloenduse andmetel alla 3000 isiku ja nende osakaal on langenud alla 6%.

Soomes on 336 valda, 2012. aastal olid neist 19 rootsikeelsed (16 Ahvenamaal), 30 valda olid kakskeelsed, neist 18 soomekeelse ja 12 rootsikeelse enamusega. Ülejäänud vallad on soomekeelsed.

Ka Soomes tuleb kodakondsuse saamiseks riigikeelt osata, et aga seal on kaks riigikeelt, piisab sellest, kui tõendada neist ühe oskust. Soome kodakondsusseaduse § 13 lg 6 sätestab, et kodakondsuse taotlejal peab olema rahuldav soome või rootsi keele oskus või samal tasemel soome või soomerootsi viipekeele oskus.

Keeleoskust kontrollitakse ametlikul eksamil, eksamikorraldus on reguleeritud valitsuse määrusega. Eksamitel kontrollitakse suulist keeleoskust, kirjalikku keeleoskust ja kõneldust arusaamist ning keeleoskust hinnatakse hindega suurepärase (sm *erinomainen*), hea (sm *hyvä*) või rahuldav (sm *tyydyttävä*), mida võib võrrelda Eestis varem kehtinud alg-, kesk- ja kõrgtasemega. Keeleksam maksab 110 eurot.

Lisaks tavapärasele keeletunnistusele võib kodakondsuse taotleja tõendada oma keeleoskust ka koolitunnistustega, mis kinnitab soome või rootsi keele õppimist või hariduse või kutse omandamist soome või rootsi keeles.

Soome avalikud teenistujad, aga ka õpetajad ja koolijuhid, peavad kindlasti oskama soome või rootsi keelt. Peamine keel on siiski soome keel, õppeasutuste puhul on selleks asutuse õppekeel. Töötajad, kes töötavad kõrgharidust eeldavatel ametikohtadel, peavad kakskeelsetes ametiasutustes oskama elanikkonna enamuse keelt kõrgtasemel nii kõnes kui ka kirjas, teise keele puhul piisab rahuldavast keeleoskusest. Ükskeelsete ametiasutuste töötajad peavad oskama ametiasutuse keelt kõrgtasemel, teisest keelest peavad nad aga rahuldaval tasemel aru saama.

Erasektori töötajatele seadusega keeleoskuse nõudeid kehtestatud ei ole, kuid isikutega suhtlevatelt töötajatelt (nt teenindajad, bussijuhid) nõuab tööandja alati ka soome või rootsi keele oskust, eelistatud on siiski soome keele oskus. Kui ametikoht eeldab tööandja arvates teatud tasemel soome keele oskust, on tööandjal õigus nõuda ka keeleoskust tõendavad dokumendi või keeleoskuse tõendamist eksamil.

Läti Vabariik

Läti Vabariigi põhiseaduse § 4 järgi on Läti riigikeel läti keel. Isik, kes valitakse Läti Vabariigi parlamenti (lt *Saeima*), peab põhiseaduse § 18 järgi andma vande, mille tekstis on ka kohustus kaitsta läti keelt kui riigi ainsat ametlikku keelt. 9. detsembril 1999 vastu võetud Läti keeleseaduse eesmärk on seaduse § 1 järgi säilitada, kaitsta ja arendada läti keelt, säilitada rahva kultuurilist ja ajalooloolist pärandit ning soodustada vähemuste integratsiooni Läti ühiskonda.

Läti kodakondsuse seaduse § 12 järgi peab kodakondsuse taotlejal olema hea (ingl *fluent*) läti keele oskus. Seaduse § 20 järgi tähendab keele hea valdamine seda, et isik mõistab täielikult elukondliku ja ametliku sisuga teavet, suudab vabalt kõnelda ja vestelda elukondlikel teemadel ning vastata elukondliku sisuga küsimustele, loeb vabalt ja mõistab elukondliku sisuga juhendeid ja muid tekste ning on võimeline kirjutama esseet teemal.

Läti keele eksamit ei pea sooritama need isikud, kes on omandanud põhi-, kesk- või kõrghariduse läti keeles. Immigratsiooniseaduse § 24 lg 5 alusel nõutakse läti keele oskust ka alalise elamisloa taotlejalt. Nõutav keeleoskuse tase on 2A, mis on võrreldav Euroopa Nõukogu

keeleõppe raamdokumendi tasemega B1, seega on see sama, mis Eestis. Keeleksam maksab 10 latti (15 eurot). Eksamil kontrollitakse keeleoskust nelja osaoskuse (lugemine, kirjutamine, kuulamine, kõnelemine) kaudu.

Keeleseaduse § 6 alusel kehtestatakse läti keele valdamise ja kasutamise nõuded nii avaliku sektori (sh riigi ja kohaliku omavalitsuse enamusosalusega äriettevõtted) kui ka erasektori töötajatele. Kõik avaliku sektori töötajad peavad valdama läti keelt tööülesannete täitmiseks vajalikul tasemel, erasektori töötajatele kehtestatakse nõuded juhul, kui nad töötavad avalikes huvides (ühiskonna turvalisus, kõlblus, tervishoid, tarbijate ning töötajate õigused, tööohutus ning avalik haldus).

Täpsemad keeleoskuse nõuded ning eksamikorraldus on reguleeritud valitsuse määrusega. Keelenõuded on kehtestatud kolmel tasemel: tase 1 ehk algtase, tase 2 ehk kesktase ja tase 3 ehk kõrgtase, kõik tasemed jagunevad omakorda A ja B tasemeks, millest esimene on madalam ja teine kõrgem. Määrusega on kinnitatud ka keeleoskuse nõudvate ametikohtade täpne loetelu ja nendele kehtestatud keelenõuded. Avaliku sektori ametikohtade loetelus on enam kui 3700 ametinimetust, erasektori omas aga umbes 40.

Leedu Vabariik

Leedu Vabariigi põhiseaduse § 14 järgi on Leedu riigikeel leedu keel. Sama sätestab ka 31.01.1995 vastu võetud Leedu keeleseaduse § 2. Keeleseaduse teravik on suunatud korrektse leedu keele kasutamisele, sellele on pühendatud paragrahvid 19–23. Riigi ülesanne on tõsta korrektse leedu keele kasutamise prestiiži, luua tingimused kirjakeele normi kaitseks ning isiku- ja kohanimede õigeks kirjutamiseks, toetada leedu keele uurimist ning keeleraamatute väljaandmist. Ametnike, õpetajate ning meediatöötajate kvalifikatsiooninõuete hulka kuulub ka kirjakeele normi valdamine, ajakirjandus, televisioon ja raadio ning raamatukirjastused peavad järgima kirjakeele normi. Avalike siltide keelekasutus peab olema korrektne.

Leedu kodakondsuse seaduse § 12 järgi peab kodakondsuse taotleja olema sooritanud leedu keele eksami ning suutma kõnelda ja lugeda leedu keeles. Kodakondsuse saanud isik peab seaduse § 15 järgi andma vande, milles töötab muu hulgas austada leedu keelt ja kultuuri. Ka pikaajalise elamisloa taotleja peab välismaalaste õigusliku staatuse seaduse § 53 lg 6 järgi sooritama leedu keele eksami.

Nii kodakondsuse kui ka pikaajalise elamisloa taotlejalt nõutav keeleoskuse tase vastab Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumendi tasemele A2. Tegemist on madalaima mõõdetava keeleoskuse tasemega, mille ingliskeelne nimetus on *Midway*. Leedu keele eksameid korraldab Leedu õpetajate kvalifikatsiooni arenduskeskus, eksamitel kontrollitakse keeleoskust nelja osaoskuse (lugemine, kirjutamine, kuulamine, kõnelemine) kaudu. Keeleksam maksab 39 litti (11,5 eurot).

Ka Leedus töötamine eeldab leedu keele oskust. Keeleseaduse § 6 järgi peavad kõik riigi ja kohaliku omavalitsuse juhid, ametnikud ja töötajad, politsei- ja õiguskaitseorganite töötajad, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna töötajad ning kõikide elanikkonnale teenuseid pakuvate valdkondade töötajad oskama leedu keelt valitsuse määrusega kehtestatud ulatuses.

Riigikeele eksameid korraldatakse kolmel tasemel (alg-, kesk- ja kõrgtase).

Algtasemel leedu keele oskust nõutakse isikutega suhtlevatelt teenindus-, kaubandus- ja transporditöötajatelt. Kesktasemel (ingl *Threshold*) peavad leedu keelt oskama haridus- ja kultuuritöötajad ning madalama taseme riigiametnikud, kõrgtasemel (ingl *High*) aga riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste juhid ja kõrgemad ametnikud, samuti leedu keele õpetajad ja need, kes õpetavad leedu keeles. Samuti peavad leedu keelt kõrgtasemel oskama lennuohutusspetsialistid ning veetranspordispetsialistid, kes vastutavad kauba- ja reisijateveo ohutuse eest. Leedu keele eksamit ei pea sooritama need isikud, kes on omandanud hariduse leedu keeles.

Rootsi Kuningriik

Rootsi põhiseaduses puudub säte riigikeele kohta. Rootsi keeleseadus (jõustus 1. juulil 2009, varem Rootsis keeleseadust ei olnud) reguleerib rootsi keele, Rootsi ajalooliste vähemuskeelte ning rootsi viipekeele kasutamist. Seaduse eesmärk on määratleda rootsi keele ja teiste keelte positsioon ja keelte kasutamise põhimõtted Rootsi ühiskonnas. Seadus peab kaitsma nii rootsi keelt kui ka keelelist mitmekesisust Rootsis.

Keeleseaduse § 4 järgi on rootsi keel Rootsi peakeel. § 5 alusel on rootsi keel ühiskonna ühine keel, millele on juurdepääs kõikidel Rootsi alalistel elanikel ning mida on võimalik kasutada kõikides ühiskonnaelu valdkondades. Seaduse § 13 nõuab, et tagatud peab olema

ka rootsi keele staatus Euroopa Liidu ametliku keelena, § 14 järgi on kõikidel Rootsi elanikel õigus õppida, arendada ja kasutada rootsi keelt.

Ei alalise elamisloa ega kodakondsuse taotlejalt ei nõuta Rootsis rootsi keele oskuse tõendamist. Rootsi kodakondsust on kodakondsuse seaduse § 11 järgi õigus taotleda vähemalt 18aastasel inimesel, kelle isik on tuvastatud, kes omab Rootsis alalist elamisluba ning on elanud Rootsis alaliselt vähemalt kaks aastat (Taani, Soome, Norra või Islandi kodaniku puhul), vähemalt neli aastat (kodakondsuseta isiku puhul) või viis aastat (muu kodakondsusega isiku puhul). Arvestades kehtivat paiksustsensust ning allpool kirjeldatavat kohaliku omavalitsuse korraldatavat sisserändajaile mõeldud tasuta rootsi keele õpet, võib siiski eeldada, et selleks ajaks, kui inimesel tekib õigus kodakondsust taotleda, on tal ka rootsi keel piisavalt selge.

Töölaseid keeleoskuse nõudeid Rootsis otseselt kehtestatud ei ole. Valitseb arusaam, et rootsi keelt peab oskama, kuid kõige parem on see, kui keeleoskus omandatakse järk-järgult ühiskonda integreerudes. Samuti näitab tegelikkus, et tööandjad eeldavad töötajatelt rootsi keele oskust ning ilma selleta on raske mis tahes tööd leida. On selge, et riigi- ja kohaliku omavalitsuse ametnikud peavad oskama rootsi keelt. Samuti ei ole võimalik Rootsis ilma rootsi keelt oskamata töötada arsti, advokaadi, psühhiaatri või mõnel muul riigisisest atesteerimist eeldaval erialal. Nii peavad näiteks teistest riikidest pärit arstid sooritama meditsiinivaldkonna rootsi keele eksami, mille taset võib võrrelda gümnaasiumilõpetaja keeleoskuse tasemega. Enne keeleeksamit on võimalik õppida riigi finantseeritavatel keelekursustel.

Immigrantide põhiosa jaoks korraldatakse Rootsis juba enam kui 40 aastat tasuta rootsi keele õpet (rts *SFI* ehk *svenska för invandrare*, e rootsi keel immigrantidele). Keelekursusi korraldavad ja nende eest tasuvad kohalikud omavalitsused. Kursused on mõeldud neile, kes on vähemalt 16aastased ning vajavad rootsi keele algteadmisi.

Kursusi korraldatakse neljal tasemel. A kursus vastab Euroopa Nõukogu keeleõppe raamdokumendi tasemele A1-/A1, B kursus ENi tasemele A1/A2, C kursus ENi tasemele A2/A2+ ja D kursus ENi tasemele B11/B1+. Kursuste lõpus toimub test.

Rootsi puhul on oluline märkida, et kuigi ametlikult kodakondsuse taotlejalt rootsi keele oskust ei nõuta, pole ilma selleta siiski kodakondsuse saamine üldjuhul võimalik. Kuni viieaastane Rootsis elamise nõue eeldab kindla elukoha ja töö olemasolu, töö saamine ilma rootsi keelt

oskamata on aga väga raske. Keeleoskuse omandamist toetab riigi ja kohalike omavalitsuste sihikindel poliitika.

Kokkuvõttes tuleb tõdeda, et kuigi kõik vaatluse all olnud riigid on oma ajaloo, rahvastiku koosseisu ja selle kujunemise ning keeleoskust ja keelekasutust reguleerivate õigusaktide seisukohalt üsnagi erinevad, on neis kehtivad keelenõuded *de facto* küllaltki sarnased. Ilma riigikeelt oskamata ei ole üheski neist võimalik edukalt hakkama saada, eriti veel siis, kui on soov end selle riigiga kodakondsuse omandamise kaudu tihedamalt siduda.

Keeleoskusnõuete kehtestamisel on eespool kirjeldatud arvestades kaks peamist eesmärki. Esiteks riigikeele säilitamine ja kaitse ning teiseks see, kõik riigi alalised elanikud elaksid ühises keeleruumis ning riigikeele oskus aitaks neil ühiskonnas edukalt toime tulla.

Iga riik kehtestab need nõuded lähtuvalt poliitilistest, majanduslikest ja demograafilistest oludest ning viimaste muutudes võib riik ka keelenõudeid karmistada või leevendada.